

**Zarządzenie Nr 29/2012
Burmistrza Wilamowic
z dnia 4 czerwca 2012 r.**

w sprawie zarządzania ryzykiem w Urzędzie Gminy w Wilamowicach.

Na podstawie art. 69 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zmianami) oraz art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami) w związku z Zarządzeniem Nr 52/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. w sprawie organizacji zasad funkcjonowania kontroli zarządczej w Gminie Wilamowice:

zarządzam, co następuje:

§ 1

1. Zarządzenie określa zasady i tryb zarządzania ryzykiem w Urzędzie Gminy w Wilamowicach.
2. Procedurą zarządzania ryzykiem objęte są wszystkie dziedziny działania Urzędu i wszyscy pracownicy zatrudnieni w Urzędzie realizujący wyznaczone zadania.

§ 2

1. Użyte w niniejszym zarządzeniu określenia mają następujące znaczenie:

- a) Gmina – Gmina Wilamowice,
- b) Burmistrz – Burmistrz Wilamowic,
- c) Urząd – Urząd Gminy w Wilamowicach,
- d) ryzyko – prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia mającego negatywny wpływ na wykonywanie zadań bądź osiągnięcie założonych celów,
- e) akceptowanym poziom ryzyka – ustalony w niniejszym zarządzeniu poziom istotności ryzyka, przy którym nie jest wymagane podejmowanie działań przeciwdziałających ryzyku,
- f) zarządzanie ryzykiem – proces identyfikacji, oceny i przeciwdziałaniu ryzyku; proces ten obejmuje także monitorowanie ryzyka i środków podejmowanych w celu jego ograniczenia,
- g) mechanizmach kontroli zarządczej – wszystkie działania i procedury podejmowane lub ustanawiane w celu zwiększenia prawdopodobieństwa realizacji zadań i osiągnięcia celów, w tym zwłaszcza:
 - dokumentacje systemu kontroli zarządczej (procedury, instrukcje, wytyczne),
 - dokumentowanie poszczególnych zdarzeń,
 - zatwierdzanie operacji,
 - podział obowiązków – zakresy czynności,
 - nadzór,
 - rejestrowanie istotnych odstępstw od zasad zapisanych w procedurach, instrukcjach czy wytycznych,
 - ograniczenie dostępu do zasobów materialnych, finansowych i informacyjnych.

§ 3

1. Celem zarządzania ryzykiem w Urzędzie jest:
 - a) uprawienie procesu planowania,
 - b) zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji zadań i osiągania celów,
 - c) zapewnienie odpowiednich mechanizmów kontroli zarządczej,
 - d) zapewnienie kierownictwu Urzędu wczesnej informacji o zagrożeniach dla realizacji wyznaczonych celów i zadań.
2. Proces zarządzania ryzykiem obejmuje:
 - a) identyfikację ryzyka,
 - b) analizę ryzyka – ocena jego znaczenia dla realizacji zakładanych celów oraz odniesienie go do akceptowalnego poziomu,
 - c) ustalenie metody reakcji na ryzyko,
 - d) przeciwdziałanie ryzyku,
 - e) monitorowanie wpływu zastosowanych metod reakcji na poziom ryzyka,
 - f) monitorowanie procesu zarządzania ryzykiem i dokonywanie zmian.

§ 4

1. Identyfikacja ryzyka polega na ustaleniu jakie ryzyka zagrażają poszczególnym celom i zadaniom realizowanym przez Gminę, określonym w przepisach prawa, statucie Gminy i Regulaminie Organizacyjnym Urzędu.
2. Podczas identyfikacji ryzyka stosowana jest kategoryzacja ryzyka. Ustala się następujące kategorie (obszary) ryzyka:
 - ryzyko finansowe,
 - ryzyko dotyczące zasobów ludzkich,
 - ryzyko działalności,
 - ryzyko zewnętrzne.
3. Przykłady ryzyk występujących w ramach poszczególnych kategorii określa **załącznik nr 1** do niniejszego założeń.

§ 5

1. Analiza ryzyka polega na określeniu wpływu i prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka, a następnie ustaleniu jego istotności według zasad określonych w § 6.
2. Określenie wpływu ryzyka polega na określeniu przewidywanych skutków, jakie będzie miało dla realizacji zadania, osiągania celu i realizacji budżetu Gminy, wystąpienie zdarzenia objętego ryzykiem. Do określenia wpływu używany jest opis jakościowy przy zastosowaniu skali ocen: wysoki, średni, niski.
3. Określenie prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka polega na określeniu przewidywanej częstotliwości występowania zdarzenia objętego ryzykiem w trakcie roku. Do określenia prawdopodobieństwa stosowany jest opis jakościowy przy zastosowaniu skali ocen; wysokie, średnie, niskie.
4. Podczas określania wpływu i prawdopodobieństwa występowania ryzyka stosowane są zasady zawarte w **załączniku nr 2** do niniejszego zarządzenia.

§ 6

1. W oparciu o dokonana ocenę wpływu i prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka ustalany jest poziom istotności ryzyka wskazany w **załączniku nr 2** do niniejszego zarządzenia.

2. Ustala się następujące poziomy istotności ryzyka:

- a) ryzyko poważne, tj. ryzyko o wysokim wpływie oraz wysokim lub średnim prawdopodobieństwie oraz średnim wpływie i wysokim prawdopodobieństwie (6 – 9 punktów),
- b) ryzyko umiarkowane, tj. ryzyko o wysokim wpływie i niskim prawdopodobieństwie, ryzyko o średnim wpływie oraz średnim lub niskim prawdopodobieństwie, a także ryzyko o niskim wpływie i wysokim prawdopodobieństwie (3 – 5 punktów),
- c) ryzyko nieznaczne, tj. ryzyko o niskim wpływie oraz średnim lub niskim prawdopodobieństwie (1 – 2 punkty).

§ 7

1. Ryzykiem akceptowalnym jest ryzyko nieznaczne. Ryzyko umiarkowane i poważne przekracza akceptowalny poziom ryzyka.

2. Ryzyko przekraczające akceptowany poziom ryzyka wymaga ustalenia metody przeciwdziałania poprzez zmniejszenie jego wpływu lub prawdopodobieństwa ziszczenia się (przeciwdziałanie ryzyku).

§ 8

1. Przyjmuje się następujące sposoby postępowania z ryzykiem:

- a) tolerowanie – w przypadku braku strat finansowych i braku wpływu na reputację Urzędu,
- b) transfer – przeniesienie ryzyka na inny podmiot (np. ubezpieczenia),
- c) przeciwdziałanie – podjęcie działań, które pozwolą na ograniczenie ryzyka do poziomu akceptowalnego (np. poprzez wzmocnienie mechanizmów kontrolnych),
- d) przesunięcie w czasie – zaniechanie w danym momencie działań rodzących zbyt duże ryzyko.

2. W celu określenia metody przeciwdziałania ryzyku należy przeanalizować:

- a) przyczyny (źródła) ryzyka i możliwe scenariusze rozwoju wydarzeń,
- b) istniejące mechanizmy kontroli stosowane w celu ograniczenia lub uniknięcia tego ryzyka,
- c) skuteczność istniejących mechanizmów kontroli, tj. zakres w jakim przeciwdziałają ryzyku, a poprzez to ułatwiają lub utrudniają realizację ustalonych celów i zadań.

§ 9

1. Czynności związane z identyfikacją i oceną ryzyka oraz ustaleniem metody postępowania z ryzykiem dokonuje się raz w roku w terminie do 30 listopada.

2. Na podstawie dokonanej identyfikacji i oceny ryzyka oraz określenia metody przeciwdziałania ryzyku, kierownicy wydziałów oraz pracownicy na samodzielnych stanowiskach pracy wypełniają „Arkusze identyfikacji, oceny i przeciwdziałania ryzyku”, zwane dalej „arkuszami”, według wzoru zamieszczonego w **załączniku nr 3** do niniejszego zarządzenia.

3. Odnotowania w arkuszach wymagają wszystkie zidentyfikowane ryzyka, natomiast dla ryzyka przekraczającego akceptowalny poziom ryzyka (ryzyko poważne i umiarkowane) należy podać planowane metody ograniczania go do akceptowalnego poziomu.

4. Arkusze przekładane są Kontrolerowi wewnętrznemu w terminie do 30 listopada każdego roku.

5. Kontroler wewnętrzny w terminie do 15 grudnia każdego roku sporządza zbiorczy raport identyfikacji ryzyk przekraczających akceptowalny poziom ryzyka oraz planowane metody ograniczenia do akceptowalnego poziomu i przedstawia go do zatwierdzenia Burmistrzowi Wilamowic oraz do wiadomości Audytorowi Wewnętrznemu.

§ 10

Kierownicy wydziałów zapewniają stosowanie metod przeciwdziałania ryzyku ustalonych w arkuszach, a w razie zaistniałej potrzeby przygotowują projekty stosownych aktów wewnętrznych określających mechanizmy kontroli i przedstawiają Burmistrzowi w celu ich akceptacji i wprowadzenia do stosowania.

§ 11

1. Zidentyfikowane ryzyko oraz ustalone metody jego ograniczania do akceptowalnego poziomu są na bieżąco oceniane (monitorowanie) przez:

- a) kierowników wydziałów, którzy oceniają poziom zidentyfikowanego ryzyka oraz skuteczność stosowanych metod jego ograniczania,
- b) kierownictwo Urzędu w ramach bieżącego zarządzania Urzędem, w tym w szczególności w trakcie narad z kierownikami wydziałów.

2. Efektywność zarządzania ryzykiem oraz system kontroli zarządczej podlega niezależnej i obiektywnej ocenie przez audyt wewnętrzny.

3. Wyniki oceny, o której mowa w ust. 1 i 2, wykorzystywane są do poprawy efektywności zarządzania ryzykiem oraz usprawnienia systemu kontroli zarządczej.

§ 12

Wykonanie zarządzania powierza się Sekretarzowi Gminy Wilamowice.

§ 13

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Kategorie (obszary) ryzyka.

Poniższa tabela przedstawia kategorie ryzyka wraz z przykładami dotyczącymi jego możliwych źródeł (przyczyn) oraz skutków. Tabela nie określa zamkniętego katalogu ryzyka.

Kategorie	Czynniki
Ryzyko finansowe	
Budżetowe	Związane z planowaniem dochodów i wydatków, dostępnością środków publicznych, dokonywaniem wydatków i pobieraniem dochodów
Strat majątkowych	Związane ze stratami finansowymi, które mogą być przedmiotem ubezpieczenia np. ryzyko pożaru, wypadku
Zamówień publicznych i zlecania zadań publicznych	Związane z podejmowaniem decyzji oraz udzielaniem zamówień publicznych lub zlecaniem zadań publicznych innym podmiotom np. ryzyko naruszenia zasad, form lub trybu ustawy o zamówieniach publicznych
Odpowiedzialności finansowej	Związane z obowiązkiem zapłaty kwot pieniężnych tytułem np. odszkodowań, odsetek karnych, kosztów procesowych
Realizacja programów współfinansowanych ze środków UE	Związane z wystąpieniem nieprawidłowości przez wykorzystaniu środków z UE
Inne związane z ryzykiem finansowym	Kategorie według specyfikacji osoby określającej ryzyka
Ryzyko dotyczące zasobów ludzkich	
Personelu	Związane z liczebnością i kompetencjami pracowników, szkoleniami, wprowadzaniem nowych zadań bez zabezpieczania etatowego
Bhp	Związanego ze zdrowiem pracowników i wypadkami przy pracy
Inne związane z ryzykiem zasobów ludzkich	Kategorie według specyfikacji osoby określającej ryzyka
Ryzyko działalności	
Regulacji wewnętrznych	Związane z istnieniem i adekwatnością regulacji wewnętrznych
Organizacji i podejmowania decyzji	Związane ze strukturą organizacyjną, organizacją pracy oraz przekazywaniem obowiązków i uprawnień, np. ryzyko nieprecyzyjnie określonych obowiązków, ryzyko braku formalnie powierzonych obowiązków, ryzyko nieodpowiedniej struktury organizacyjnej, ryzyko nieprawidłowo wydanej decyzji, zapewnienie terminowego ogłaszania aktów normatywnych, w tym przepisów prawa miejscowego
Kontroli zarządczej	Związane z funkcjonowaniem systemu kontroli zarządczej, np. ryzyko niedostatecznej kontroli, ryzyko nieskutecznych mechanizmów kontroli
Informacji	Związane z jakością informacji na podstawie których podejmowane są decyzje np. ryzyko braku komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej

Reputacji	Związane z reputacją Urzędu, np. ryzyko negatywnych opinii
Systemów informatycznych	Związane z używanymi w Urzędzie systemami i programami informatycznymi oraz ochroną zawartych w nich danych np. ryzyko awarii, ryzyko udostępnienia danych osobom nieuprawnionym, ryzyko nieuprawnionej modyfikacji danych
Nadzoru nad jednostkami	Związane z pogorszeniem sytuacji finansowej jednostek organizacyjnych gminy
Inne związane z ryzykiem działalności	Kategorie według specyfikacji osoby określającej ryzyka
Ryzyko zewnętrzne	
Infrastruktury	Związane z infrastrukturą np. wyposażeniem, baza lokalową, środkami transportu i środkami łączności
Gospodarcze	Związane z czynnikami ekonomicznymi np. kursy walut, inflacja
Środowiska prawnego	Związane ze skomplikowaniem i zmianami prawa oraz niejednolitym orzecznictwem
Inne związane z ryzykiem zewnętrznym	Kategorie według specyfikacji osoby określającej ryzyka

1. Zasady oceny wpływu ryzyka.

Wpływ	Przesłanki
Wysoki (3)	Zdarzenie objęte ryzykiem powoduje uszczerbek mający krytyczny lub bardzo duży wpływ na realizację kluczowych zadań albo osiągnięcie założonych celów – poważny uszczerbek w zakresie jakości wykonywanych zadań, poważna strata finansowa lub na reputacji
Średni (2)	Zdarzenie objęte ryzykiem powoduje znaczną stratę posiadanych zasobów, ma negatywny wpływ na efektywność działania, jakość wykonywanych zadań, reputację Urzędu. Z wystąpieniem zdarzenia objętego ryzykiem może się wiązać trudny proces przywracania stanu poprzedniego
Niski (1)	Zdarzenie objęte ryzykiem powoduje niewielką stratę finansową, zakłócenie lub opóźnienie w wykonywaniu zadań. Nie wpływa na reputację Urzędu. Skutki zdarzenia można łatwo usunąć

2. Zasady oceny stopnia prawdopodobieństwa ziszczenia się ryzyka.

Prawdopodobieństwo	Przesłanki
Wysokie (3)	Istnieją uzasadnione powody by sądzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się wielokrotnie w ciągu roku
Średnie (2)	Istnieją uzasadnione powody by sądzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się kilkakrotnie w ciągu roku
Niskie (1)	Istnieją uzasadnione powody by sądzić, że zdarzenie objęte ryzykiem zdarzy się raz w ciągu roku lub nie zdarzy się w ciągu roku

3. Poziom istotności ryzyka.

Ryzyko poważne (6 – 9)	Ryzyko o wysokim wpływie oraz wysokim lub średnim prawdopodobieństwie Ryzyko o średnim wpływie i wysokim prawdopodobieństwie
Ryzyko umiarkowane (3 – 5)	Ryzyko o wysokim wpływie i niskim prawdopodobieństwie Ryzyko o średnim wpływie oraz średnim prawdopodobieństwie Ryzyko o niskim wpływie i wysokim prawdopodobieństwie
Ryzyko nieznaczne (1 -2)	Ryzyko o niskim wpływie oraz średnim lub niskim prawdopodobieństwie oraz średni wpływ i niskie prawdopodobieństwo

Arkusz identyfikacji, oceny oraz określenia metody przeciwdziałania ryzyku.

Ryzyko						Sposoby przeciwdziałania ryzyku
L.p.	Cel- zadanie	Opis ryzyka (wraz z podaniem kategorii)	Wpływ	Prawdopodobieństwo	Istotność ryzyka	Planowana metoda przeciwdziałania ryzyku
1	2	3	4	5	6	7
1.						
2.						
3.						

.....
(podpis Kierownika wydziału)

Akceptacja Burmistrza

.....

Zasady wypełniania arkusza:

Kolumna	Sposób wypełnienia
1	Numer kolejny celu lub zadania według propozycji do programu działania Urzędu
2	Nazwa celu lub zadania zamieszczonego w propozycji do programu działania Urzędu
3	Wskazanie kategorii ryzyka oraz krótki opis jego natury, np. ryzyko finansowe związane z nieterminowym odprowadzaniem dochodów
4	Ocena wpływu w skali wysoki – 3 pkt, średni – 2 pkt, niski – 1 pkt
5	Ocena prawdopodobieństwa w skali wysokie – 3 pkt, średnie – 2 pkt, niskie – 1 pkt
6	Poziom istotności ryzyka, jako iloczyn wynikający z przyznanych ocen prawdopodobieństwa i wpływu (poważny, umiarkowany lub nieznaczny)
7	Wskazanie planowanej metody przeciwdziałania ryzyku np. powierzenie odpowiedzialności wyznaczonemu pracownikowi, bieżący nadzór